

KONVENCIJA UJEDINJENIH NACIJA O MEĐUNARODNIM SPORAZUMIMA O REŠAVANJU SPOROVA MEDIJACIJOM

REZIME: Konvencija UN o međunarodnim sporazumima o rešavanju sporova medijacijom je značajna, jer reguliše prekogranično izvršenje sporazuma postignutih u medijaciji i nastoji da obezbedi jedinstven, efikasan okvir za priznavanje i sprovođenje ovih sporazuma, kojima se rešavaju međunarodni trgovinski sporovi. Veliki je globalni značaj ove Konvencije, a na to, pre svega, ukazuje i potpisivanje Konvencije od strane tri zemlje sa najvećom svetskom ekonomijom SAD, Kine i Indije. Cilj ove Konvencije je da promoviše izvršenje međunarodnih ugovora koji proističu iz medijacije, na isti način kao što Njujorška konvencija o priznavanju i izvršenju stranih arbitražnih odluka olakšava priznavanje i izvršenje stranih arbitražnih odluka. Kako je Njujorška konvencija uredila oblast izvršenja stranih arbitražnih odluka, tako je medijacija u ovoj oblasti imala pravnu prazninu. Ovakva pravna praznina, onemogućavala je da zaživi prekogranična medijacija, što je upravo otklonila Singapurska konvencija. Kolika je ustvari potreba međunarodne ekonomije za ovakvim načinom rešavanja sporova, najbolji je pokazatelj broj država koje su je potpisale. Zbog toga će tema ovog rada biti pregled glavnih sadržaja Singapurske konvencije.

Ključne reči: *medijacija, Singapurska konvencija, međunarodni trgovinski sporovi.*

* Studentkinja doktorskih studija, Pravni fakultet Univerziteta u Nišu,
e-mail: krnjaiic.magdalena@gmail.com.

1. Uvod

Konvencija Ujedinjenih nacija o međunarodnim sporazumima o rešavanju sporova medijacijom, poznatija pod nazivom Singapurska konvencija¹, novi je multilateralni ugovor, koji ima za cilj da obezbedi jednoobrazan, efikasan okvir za priznavanje i izvršenje sporazuma proisteklih iz medijacije, kojima se rešavaju međunarodni komercijalni sporovi.² Rad na izradi Singapurske konvencije o medijaciji je pokrenula 2014. godine Druga radna grupa Komisije Ujedinjenih nacija za pravo međunarodne trgovine UNCITRAL.³ Potreba da Druga radna grupa Komisije za međunarodno trgovinsko pravo napravi Singapursku konvenciju o medijaciji je nedostatak prekograničnog mehanizma za pravno dejstvo međunarodnih sporazuma nastalih putem medijacije. Konvenciju je odobrila i usvojila Generalna skupština Ujedinjenih nacija Rezolucijom 73/198, 20. decembra 2018. godine.⁴ Ceremonija za potpisivanje Konvencije održana je u Singapuru 7. avgusta 2019. godine.⁵

Istorijski gledano, medijacija nije tako često korišćena za rešavanje međunarodnih komercijalnih sporova. Većina teoretičara je na stanovištu da je to posledica činjenice da, nakon što je postignut sporazum o rešavanju nekog međunarodnog spora putem medijacije, nije postojao sveobuhvatan pravni okvir za izvršenje ovakvih sporazuma. To bi dalje značilo da, ukoliko jedna od strana u takvom sporazumu odbije da ispuni neku obavezu na koju se sporazumom obavezala, druga ugovorna strana bi morala da pokrene novi postupak, za rešavanje istog pitanja, pred sudom ili arbitražom, kako bi druga strana ispunila neku od svojih obaveza iz sporazuma, a što iziskuje nove troškove i gubitak vremena.⁶

¹ United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation, New York, 2019. (2020 March 11). Preuzeto sa: https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/singapore_convention_eng.pdf. Naziv „Singapurska konvencija“ povezan je sa činjenicom da je Singapur ponudio da bude lokacija na kojoj će se države sastati radi ceremonije potpisivanja ugovora.

² Schnabel T. (2018). The Singapore Convention on Mediation: A Framework for the Cross-border Recognition and Enforcement of Mediated Settlement. (2020 March 15). Preuzeto sa: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3239527.

³ Verbist H. (2018). Instruments on Enforcement of International Commercial Settlement Agreements Resulting from Mediation, Forum for International Conciliation and Arbitration, Brussels, pp. 3-4.

⁴ United Nations, Report of the United Nations Commission on International Trade Law, Fifty-first session (25 June–13 July 2018). (2020 March 15). Preuzeto sa: <https://uncitral.un.org/en/comm/sessions/51>

⁵ United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation, art. 11.

⁶ Strong S. I. (2014). Beyond International Commercial Arbitration? The Promise of International Commercial Mediation, Washington University Journal of Law and Policy, (2020 March 08). Preuzeto sa: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2363149.

Svrha Singapurske konvencije je prvenstveno promocija medijacije kao alternativnog načina rešavanja sporova, ali i stvaranje jedinstvenog i efikasnog sistema za priznanje i izvršenje sporazuma postignutih u postupcima medijacije. Praktična inspiracija donošenja ove Konvencije je Njujorška konvencija o priznavanju i izvršenju stranih arbitražnih odluka iz 1958. godine. Baš kao što je Njujorška konvencija bila presudna za uspeh međunarodne arbitraže, očekuje se da će Singapurska konvencija učiniti medijaciju privlačnijom zahvaljujući posebnim i harmonizovanim pravilima, koja imaju za cilj da olakšaju i brže postignu primenu sporazuma proisteklih iz postupka medijacije.⁷ Očekuje se da će ratifikacija, prihvatanje, odobrenje i pristupanje Singapurskoj konvenciji o medijaciji olakšati međunarodnu trgovinu i biti važan korak ka izgradnji globalnog trgovinskog sistema, ali i popularizaciji medijacije kao alternativnog načina rešavanja sporova.

2. Konvencija UN o međunarodnim sporazumima o rešavanju sporova medijacijom

2.1. Ideja, izrada, odobravanje i usvajanje Singapurske konvencije

Juna 2014. godine Vlada SAD podnela je formalni predlog UNCITRAL-u za izradu nove Konvencije o priznavanju i primeni međunarodnih sporazuma koji su nastali u postupku medijacije,⁸ a nakon sagledavanja istorijskog razvoja i pravnog statusa međunarodne medijacije, njenim poređenjem sa međunarodnom trgovinskom arbitražom i sa međunarodnim privrednim sporovima. Istraživanjima koja su vođena je bio cilj da se utvrdi da li postoji potreba za reformom pravnog okvira međunarodne medijacije.⁹

Konačno, rad na izradi Singapurske konvencije o medijaciji je pokrenula 2014. godine Druga radna grupa Komisije Ujedinjenih nacija za pravo međunarodne trgovine UNCITRAL.¹⁰ Singapursku konvenciju o medijaciji usvojila je Generalna skupština Ujedinjenih nacija 20. decembra 2019. godine.¹¹

⁷ Silvestri E. (2019). The Singapore convention on mediated settlement agreements: a new string to the bow of international mediation? (2020 March 10). Preuzeto sa: <file:///E:/Konvencija%20o%20medijaciji,%20Singapur/2/44558-149863-1-PB.pdf>.

⁸ Proposal by the Government of the United States of America: Future Work for Working Group II, p. 9, U.N. Doc. A/CN.9/822. (2020 March 10). Preuzeto sa: <https://undocs.org/en/A/CN.9/822>.

⁹ Strong S. I., op.cit.

¹⁰ Verbist H., op. cit.

¹¹ United Nations, Report of the United Nations Commission on International Trade Law, Fifty-first session (25 June–13 July 2018). (2020 March 15). Preuzeto sa: <https://uncitral.un.org/en/comm/sessions/51>.

Od 7. avgusta 2019. godine Singapurska konvencija o medijaciji je otvorena za ratifikaciju. Ova konvencija stupa na snagu šest meseci nakon deponovanja trećeg instrumenta ratifikacije, prihvatanja, odobrenja i pristupanja.¹² Kada ratifikuje ovu konvenciju, svaka država, grupa država ili regionalna ekonomska integracija može predložiti izmenu¹³ ove Konvencije generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija ili određenu rezervu¹⁴ u ratifikaciji, prihvatanju ili odobravanju Konvencije. Prihvatanje same Konvencije nije neopozivo, tj. bilo koja država, grupa država ili regionalna ekonomska integracija može se odreći Konvencije službenim pismenim obaveštenjem.¹⁵ Otkazivanje se takođe može ograničiti na određene teritorijalne jedinice pravnog sistema nečlanice na koji se ova Konvencija odnosi. Zbog prednosti koje nudi Singapurska konvencija o medijaciji očekuje se unapređenje u međunarodnom poslovanju Republike Srbije, koja je i sama potpisnica Konvencije.

2.2. Polje primene Konvencije

Singapurska konvencija o medijaciji se u suštini odnosi na sporazume koji su u trenutku zaključivanja bili međunarodni, koji su rezultat postupka medijacije i koje su strane zaključile u pisanom obliku radi rešavanja komercijalnih sporova.¹⁶ Bitno je naglasiti da sporazume sa napred navedenim karakteristikama, na koje se odnosi Singapurska konvencija, ne treba mešati sa međunarodnim sporazumima, koji predstavljaju izvor međunarodnog javnog prava, a koji se međusobno razlikuju po subjektima koji ih zaključuju, po predmetu na koji se sporazum odnosi, ali i po pravnoj snazi sporazuma. Međunarodni sporazum koji predstavlja izvor međunarodnog prava je svaki ugovor sklopljen između dvaju ili više subjekata međunarodnog prava, koji je uređen međunarodnim pravom, bilo da je sadržan u jednoj ispravi ili više međusobno povezanih isprava, bez obzira na njegov poseban naziv. Svaki međunarodni sporazum, ratifikovan, odnosno potvrđen od strane zakonodavnih tela država ugovornica, po svojoj pravnoj snazi je iznad zakona i podzakonskih akata, što nije slučaj i sa međunarodnim sporazumima koji su predmet Singapurske konvencije, koji deluju inter partes.

¹² United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation, art. 14.

¹³ Ibid, art. 15.

¹⁴ Ibid, art. 8.

¹⁵ Ibid, art. 16.

¹⁶ O'Neill J. (2018). The new Singapore Convention: will it be the New York Convention for mediation? (2020 March 10). Preuzeto sa: <http://disputeresolutionblog.practicallaw.com/the-new-singapore-convention-will-it-be-the-new-york-convention-for-mediation/>.

Obim primene konvencije je ograničen na komercijalne sporove. U članu prvom, stavom drugim i trećim, Singapurske konvencije o medijaciji predviđena su isključenja i propisano je da se Konvencija ne primenjuje na sporove iz domena porodičnog prava, naslednog prava, radnog prava i sporove koji proizilaze iz transakcija za lične, porodične ili domaćinske svrhe.¹⁷ Dalje, ostala isključenja odnose se na sporazume koji se mogu izvršiti kao presude ili kao arbitražne presude, kao i na sporazume koje je odobrio sud ili su postignuti u toku sudskog postupka.¹⁸ Ovde se vidi da Singapurska konvencija o medijaciji ne derogira odredbe Njujorške konvencije o priznavanju i izvršenju arbitražnih presuda, kao ni odredbe Haških konvencija o međunarodnom privatnom pravu.

Dakle, da bi se Konvencija mogla primeniti, neophodno je da budu ispunjeni sledeći uslovi: (1) da se sporazumom rešava komercijalni spor,¹⁹ (2) da je spor međunarodni,²⁰ (3) da je zaključen u pisanom obliku (može biti „snimljen u bilo kojoj formi“, uključujući u elektronsku formu),²¹ (4) da je potpisan od strane stranaka²² i (5) da je rezultat postupka medijacije.²³

Što se tiče prvog uslova koji je utvrđen Konvencijom, da sporazum rešava komercijalne sporove, Singapurska konvencija ne nudi definiciju komercijalnih sporova, te je većina teoretičara na stanovištu da ih treba široko tumačiti. Pod komercijalnim sporovima podrazumevaju se uglavnom sporovi o investicijama, građevinarstvu i korišćenju prirodnih resursa.²⁴

Međunarodnost znači da u trenutku zaključivanja sporazuma najmanje dve strane imaju mesto poslovanja u različitim zemljama ili da se njihovi sporazumi odnose na druge države.²⁵ Ovaj zahtev je u osnovi povezan sa poslovnim sedištim stranaka, koja moraju biti locirana u različitim državama. Međunarodnost sporazuma o medijaciji treba da se utvrdi analizom sukoba zakona strana i njihovih mesta poslovanja koja moraju biti u različitim zemljama, što je u biti podložno razmatranju dva faktora: (1) država u kojoj se značajan deo obaveze iz sporazuma o medijaciji

¹⁷ United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation, art. 1.

¹⁸ Ibid.

¹⁹ Ibid, art. 1(1).

²⁰ Ibid.

²¹ Ibid, art. 2 (2).

²² Ibid, art. 4 (2).

²³ Ibid, art. 4 (1).

²⁴ Schnabel T., op.cit.

²⁵ Claxton M. J., (2019). The Singapore Convention: Mediation in a New York State of Mind. (2020 February 20). Preuzeto sa: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3416116.

izvršavaju i (2) država sa kojom je predmet sporazuma o medijaciji najuže povezan.²⁶

Singapurska konvencija o medijaciji zahteva da sporazum bude u pisanom obliku i potpisan od strane stranaka kako bi se ispunio određeni nivo sigurnosti i formalnosti kako bi se steklo poverenje u efekat odluke, i naravno da bi se izbegla mogućnost zloupotrebe, ako bude zaključen samo u usmenom obliku. Pismeni obrazac je važan kako bi se olakšalo, ako je potrebno, dokazivanje sadržaja sporazuma o posredovanju. Konvencija ne isključuje mogućnost da sporazum o medijaciji strane zakluče elektronskim putem, razmenom imejlova. Za razliku od prethodno analiziranih zahteva, ovaj zahtev se odnosi na formalne karakteristike sporazuma. Pre svega, sporazum mora biti „pismeno“, ali uslov pismenog obrasca je ispunjen ako je sadržaj sporazuma „snimljen u bilo kojem obliku“, uključujući savremene IT uređaje, pod uslovom da su „informacije sadržane u njemu dostupne“ kako bi se kasnije mogle koristiti.²⁷ Potrebni su potpisi strana i posrednika. Ako je sporazum zabeležen na elektronskom dokumentu, utvrđuju se posebna pravila kako bi se garantovalo da je elektronska komunikacija pouzdana i odgovarajuća, uzimajući u obzir okolnosti slučaja.²⁸

Poslednji, ali ne i najmanje bitan uslov je da sporazum mora biti rezultat uspešnog postupka medijacije. Singapurska konvencija, u članu 2, odeljaku 3 nudi definiciju medijacije/posredovanja koja je u skladu sa definicijama koje se mogu naći u drugim međunarodnim pravnim instrumentima, kao što su Model zakona UNCITRAL o međunarodnom komercijalnom posredovanju, ili Direktiva EU 2008/52 / EC o određenom aspektu posredovanja u građanskim i trgovačkim pitanjima.²⁹ Medijacija je široko definisana u čl. 2 (3) kao „postupak, bez obzira na upotrebljeni izraz ili osnovu na kojoj se proces sprovodi, pri čemu strane pokušavaju da postignu sporazumno rešenje spora uz pomoć treće osobe ili osoba, a koje nemaju ovlašćenje da stranama u sporu nametnu rešenje.“³⁰ To bi moglo uključivati medijaciju/posredovanje, mirenje

²⁶ Nwoye I. S. (2019). A Review of The United Nations Convention On International Settlement Agreements Resulting From Mediation. (2020 March 15). Preuzeto sa: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3434885.

²⁷ United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation, art. 2(2).

²⁸ Ibid, art. 4.

²⁹ Directive 2008/52/EC of the European Parliament and of the Council of 21 May 2008 on certain aspects of mediation in civil and commercial matters. (2020 March 12). Preuzeto sa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32008L0052>.

³⁰ United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation, art. 2 (3).

i gotovo svaki oblik alternativnog rešavanja sporova.³¹ Zajednički element svih datih definicija je beznačajnost imena kojim se zove postupak, a kojem su strane pribegle za postizanje sporazuma koji predstavlja „prijateljsko rešenje“³² spora. Čini se da ova karakteristika jasno daje do znanja da je najvažnije prisustvo treće nezainteresovane osobe, čija bi pomoć bila potrebna da se stranke približe kako bi mirno rešile svoj spor. Član 2 (3) Singapurske konvencije, definiše medijaciju i njenu suštinu, ali ne pominje nepristrasnost posrednika. Važno je naglasiti da Singapurska konvencija ne zauzima nikakvo stanovište o izvoru medijacije. Drugim rečima, strane su se možda dobrovoljno odlučile da posegnu za medijacijom umesto da pokrenu parnični postupak ili je pokušaj medijacije bio obavezan jer je to bilo predviđeno zakonskim pravilom ili naloženo od strane suda ili arbitražnog suda. O ovom pitanju, o kojem se raspravlja u Evropskoj uniji, gde neke države članice veruju da je jedini način da ubede pojedince da pribegnu medijaciji, taj da ona bude obavezna, a što se ne ističe se u Konvenciji. Međutim, u drugom pitanju tekst Konvencije je nepokolebljiv: predviđa da se „treće lice“ koje pomaže stranci kvalifikuje kao posrednik/medijator, s tim što je lišen ovlašćenja „da nameće rešenje stranama u sporu“.³³ U kontekstu Konvencije, naglasak je na nedostatku sudske vlasti u rukama medijatora/posrednika, dok pitanje da li je dozvoljeno stranama da predlože rešenje svog spora, nije posebno rešeno.

2.3. Režim izvršenja sporazuma

Osnovno načelo Singapurske konvencije o medijaciji je da je svaka strana Konvencije dužna da izvrši sporazum postignut u postupku medijacije u skladu sa svojim zakonom, ali i u skladu sa uslovima predviđenim Singapurskom konvencijom o medijaciji.³⁴ Strana koja se oslanja na sporazum o medijaciji kojim je rešen međunarodni komercijalni spor i spremna je da ga sprovede u državi koja je potpisnica Singapurske konvencije, može se obratiti sudu ili bilo kom drugom „nadležnom organu“ u skladu sa zakonom koji je na snazi u toj državi.³⁵ Prema članu 3 (1), svaka strana Konvencije obezbeđuje sprovođenje „u skladu sa svojim zakonom i pod uslovima utvrđenim u

³¹ Schnabel T., op. cit.

³² United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation, art. 2(3), Article 3(a) EU Directive.

³³ United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation, art. 2(3).

³⁴ Ibid., art 3.

³⁵ Silvestri E., op. cit.

Konvenciji“.³⁶ Nadležni organ kome je podnet zahtev za izvršenje sporazuma proisteklim iz medijacije, može da zahteva njegov prevod ili dostavljanje dokumenata kojim se dokazuje da su ispunjeni uslovi iz Singapurske konvencije. Međutim, oslanjanje na ove odredbe ne sme se zloupotrebljavati, u smislu da se nametnu dodatne formalnosti u cilju usporavanja postupka priznavanja i sprovođenja sporazuma proisteklim iz medijacije jer bi to bilo u suprotnosti sa samom svrhom Konvencije i njenim ciljem da obezbedi jedinstven i direktan mehanizam za sprovođenje ovih sporazuma.

U pravnom smislu možemo reći da Konvencija stvara dve glavne obaveze prema državi koja odluči da bude potpisnica Konvencije. Prva obaveza je priznavanje dokumenta tj. sporazuma koji ispunjava uslove sadržane u Konvenciji i koji je u njenom delokrugu. Druga obaveza je izvršenje tog međunarodnog sporazuma kojim se rešava komercijalni spor, a u skladu sa pravilima procedure izvršenja odgovarajuće zemlje, tj. one zemlje u kojoj je postupak pokrenut.³⁷ To znači da će sud ili drugi nadležni organ zemlje koja je potpisnica Konvencije neki dokument morati smatrati sporazumom proisteklim iz medijacije, ako takav dokument ispunjava uslove utvrđene Konvencijom i taj sud, odnosno nadležni organ će morati da sprovede sporazum u skladu sa proceduralnim pravilima te zemlje.

Uz to, član 3 (2) Konvencije određuje da „ako se pokrene spor u vezi s pitanjem za koje strana tvrdi da je već rešen sporazumom o nagodbi ...”³⁸, sudovi zemlje potpisnice Konvencije moraju dozvoliti jednoj od strana da se pozove na sporazum i da dokaže da je stvar već rešena. Time se sprečava situacija da se dva puta sprovodi isti postupak u stvari u kojoj su stranke već medijacijom rešile sporno pitanje i potpisale sporazum. To dalje znači da, nakon što stranke postignu sporazum putem medijacije o nekom pitanju, takve stranke neće biti u mogućnosti da raspravljaju o istoj stvari na primer pred sudom.³⁹ Konvencija daje ovim sporazumima status *res judicata*, tj. status presuđene stvari isti kao što imaju i sudska ili arbitražna presuda, a što ima za posledicu aktiviranje drugog načela *ne bis in idem*, čime se sprečava da stranke ponovo raspravljaju o predmetu koji je već rešen.

³⁶ United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation, art 3 (1).

³⁷ Callejas P.F., (2019). The Singapore convention on mediation: what everyone should know about it, Universitat de Barcelona (2020 February 25). Preuzeto sa: http://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/145141/1/tfm_felipe_pavan_callejas.pdf.

³⁸ United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation, art. 3(2).

³⁹ Callejas P.F., op.cit.

Iako Konvencija ne propisuje određeni postupak medijacije, strana koja traži priznanje sporazuma mora, prema članu 4 Konvencije, da dostavi nadležnom organu države u kojoj se traži priznanje i izvršenje sporazuma proisteklim iz medijacije sledeće: potpisan sporazum i dokaz da je sporazum rezultat postupka medijacije. Drugi navedeni uslov se može ispuniti ukoliko stranka dostavi sporazum na kome postoji i potpis posrednika tj. medijatora, potvrdom posrednika da je spor rešen posredovanjem, potvrdom institucije koja se bavi posredovanjem da je spor rešen u ovom postupku ili bilo kojim drugim dokazom koji je prihvatljiv postupajućem nadležnom organu.⁴⁰ Vrlo je zbunjujuće primetiti da se od stranke očekuje da dokaže da je sporazum rezultat postupka medijacije, dok nije potreban dokaz koji bi pokazao da je sporazum komercijalni i, pre svega, međunarodni. Sud ili „nadležni organ“ je dužan da prizna i sprovede sporazum, osim ako stranka protiv koje se traži izvršenje dokaže da postoji jedan ili više razloga za odbijanje. Neki teoretičari su stanovišta da se sporazumi iz domena Singapurske konvencije mogu koristiti i kao „mač“ i kao „štit“: „efekat mača“ je puka činjenica da strana koja je zainteresovana za priznanje i izvršenje sporazuma može isto i dobiti, bez nekih posebnih formalnosti, dok je efekat „štita“ činjenica da je stranci omogućeno da se pozove na sporazum kako bi dokazala da je spor rešen, ukoliko druga strana pokuša ponovo da pokrene sudski postupak o istoj stvari.⁴¹ U članu 5 Konvencije, propisano je niz situacija u kojima sud ili nadležni organ države potpisnice Konvencije može da odbije priznanje i izvršenje sporazuma, ukoliko se stranka pozove na njih. Ukoliko je dokazano da postoji bar jedna od situacija navedenih u članu 5, sud odnosno nadležni organ, nema obavezu da prizna i/ili izvrši sporazum. Pored toga, ako sporazum ne ispunjava uslove utvrđene Konvencijom i/ili ne odgovara obimu Konvencije, takav sporazum takođe neće biti priznat, odnosno neće biti sprovedeno izvršenje.

Član 5 (1) propisuje razloge zbog kojih sud može odbiti priznanje i/ili izvršenje (dozvoljavaju, ali ne zahtevaju od suda):

- 1) Nesposobnost jedne od stranaka u postupku,
- 2) Sporazum je ništav, nevažeći ili nemoguć, prema važećem zakonu države u kojoj se traži priznanje/izvršenje, nije obavezujući ili nije konačan, ili je naknadno modifikovan;
- 3) Obaveze iz sporazuma - su izvršene ili nisu jasne ili razumljive;

⁴⁰ United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation, art. 4.

⁴¹ Reed L. (2019). Ultima Thule: Prospects for International Commercial Mediation, NUS Centre for International Law, (2020 March 18). Preuzeto sa: <http://cil.nus.edu.sg/library/>

- 4) Priznanje/izvršenje bi bilo u suprotnosti sa uslovima sporazuma, kao na primer u slučaju da su se strane složile, da se moraju obratiti posredniku pre nego što pred sudom ili drugim nadležnim organom zatraže pomoć, ili situacija u kojoj su se strane složile da ne žele da se Konvencija primenjuje na njihov sporazum⁴²;
- 5) Posrednik je ozbiljno prekršio standarde koji se primenjuju na posrednika ili posredovanje;
- 6) Posrednik nije otkrio strankama neke okolnosti koje bi dovele do opravdane sumnje u njegovu nepristrasnost ili nezavisnost.⁴³

Dalje čl. 5 (2), propisuje da priznanje ili izvršenje sporazuma može biti odbijeno, ako bi bilo protivno javnoj politici države u kojoj se isto traži ili ako predmet spora nije podoban da se reši medijacijom prema zakonu te zemlje.⁴⁴ Definicija javne politike može varirati od zemlje do zemlje i obično nije nešto što je zakonom definisano, već je pravni standard. Ako se napravi analiza razloga koje Singapurska konvencija uređuje kao uslove za odbijanje izvršenja sporazuma, može se primetiti da su stvoreni u duhu, odnosno pod uticajem razloga za odbijanje priznavanja i sprovođenja arbitražne presude koje je propisala Njujorška konvencija o priznavanju i izvršenju stranih arbitražnih odluka. Ovde se vidi da ambicija Njujorške konvencije i Singapurske konvencije da postoje kao međusobno komplementarni instituti koji se međusobno ne isključuju, već se međusobno dopunjuju, a sve u cilju stvaranja jedinstvenog tržišta.⁴⁵

Dalje, Konvencija članom 6 daje diskreciono pravo sudu ili drugom „nadležnom organu“ države potpisnice u kojoj se traži izvršenje da odloži postupak i odredi obezbeđenje kada presuda drugog suda ili arbitražna presuda mogu uticati na njegovu odluku da odobri ili odbije izvršenje.⁴⁶ Dakle, član 6. Singapurske konvencije se posebno bavi paralelnim izvršnim postupkom. Postavlja se logično pitanje da li postoji osnov za odbijanje izvršenja prema Singapurskoj konvenciji koji je sadržan u članu 6. Dakle, član 6. izričito se odnosi na odlaganje i sigurnost, tačnije na osnovu njega se donosi stvarna odluka o tome da li će se odlaganje postupka priznanja ili nastavak rasprave

⁴² Callejas P.F., op.cit.

⁴³ United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation, art. 5 (1).

⁴⁴ Ibid, art. 5 (2).

⁴⁵ Стоилева З., Ѓоргиева Д. (2018). Сингапурската конвенција: нов предизвик во медијацијата, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ Скопје, (2020 February 25). Preuzeto sa: file:///C:/Users/Ljubica/Downloads/3301-265-5626-2-10-20191126%20(2).pdf .

⁴⁶ United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation, art. 6.

regulisati pravilima međunarodnog prava i proceduralnim pravilima suda koji je primio zahtev. Ipak, praktični efekat člana 6 nije jasan iz čitanja njegovih uslova. Pravo pitanje koje se ovde postavlja je šta može učiniti sud koji je odložio postupak, a u slučaju da je stranka, pred drugim sudom, uspela da ospori izvršivost zaključenog sporazuma, pozivajući se na uslove iz člana 5 Konvencije?⁴⁷ Ovo bi se trebalo ograničiti na sporazume kojima je odbijeno izvršenje, a iz razloga navedenih u članu 5(1) Konvencije. Treba naglasiti da se predložena odbrana ne bi odnosila na sporazume, koji se nisu mogli izvršiti, a iz razloga navedenih u čl. 5(2) Konvencije, odnosno iz razloga što su u suprotnosti sa javnom politikom države u kojoj se traži izvršenje, odnosno zato što je reč o spornom pitanju koje se prema zakonima te države ne može rešiti u postupku medijacije. Moguće je da se sporazum izvrši u jednoj državi, ali sudovi druge da odbiju izvršenje iz razloga javne politike.

2.4. Ostale odredbe

Prema članu 8 država može dati jednu ili dve izjave koje značajno ograničavaju primenu Konvencije. Potpisnice Konvencije slobodne su da izjavljuju ili daju rezerve koje se mogu povući u bilo kojem trenutku.⁴⁸ Kao i mnogi ugovori, Singapurska konvencija dopušta državama da usvoje konvenciju, ograničavajući njenu primenjivost u okolnostima utvrđenim u ugovoru. Član 8 Konvencije dozvoljava dve stvari: (1) da se Konvencija neće primeniti na sporazume koje zaključuje država ili vlada (kao i svako lice koje deluje u njihovo ime) ili (2) da će Konvencija biti primenljiva na sporazum u meri u kojoj su se strane sporazuma izričito složile. Za prvu rezervu, važno je napomenuti da se to ne odnosi na državne kompanije.⁴⁹ Ukoliko se neka država odluči da stavi drugu rezervu, onda će se Konvencija primenjivati na ove sporazume samo ukoliko se stranke izričito o tome izjasne u sporazumu⁵⁰. Rezerve date u trenutku potpisivanja podležu potvrđivanju nakon ratifikacije, prihvatanja ili odobrenja i to će stupiti na snagu istovremeno sa stupanjem na snagu Konvencije u odnosu na ugovornu stranu Konvencije.⁵¹

⁴⁷ Chong S., Alexander N., (2019). An implied ground for refusal to enforce iMSAs under the Singapore convention on mediation: The effect of Article 6, Singapore Management University Institutional Knowledge at Singapore Management University. (2020 February 25). Preuzeto sa: https://ink.library.smu.edu.sg/sol_research.

⁴⁸ United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation, art. 8.

⁴⁹ Schnabel T., op.cit.

⁵⁰ Ibid.

⁵¹ Nwoye I.S., op.cit.

Još dve odredbe su vredne pomena. Član 12 omogućava organizacijama za regionalnu ekonomsku integraciju da potpišu Singapursku konvenciju, preuzimajući prava i preuzimajući obaveze ugovorne strane, u meri u kojoj je ta organizacija nadležna u pitanjima koja reguliše Konvencija.⁵² Konačno, član 13 govori o problemu nesjedinjenih pravnih sistema. Naime, države potpisnice koje uključuju brojne teritorijalne jedinice podložne različitim zakonskim sistemima: ove države moći će da izjavljuju da će se Singapurska konvencija primenjivati na sve njene teritorijalne jedinice, ili samo na jednu ili više jedinica⁵³.

3. Zaključak

Iako je arbitraža i dalje preferirani metod za rešavanje međunarodnih trgovinskih sporova, a iz razloga što se sa lakoćom izvršavaju arbitražne presude gotovo širom sveta zahvaljujući Njujorškoj konvenciji, koja je jedan od najuspešnijih međunarodnih ugovora, čini se da će i međunarodni sporazumi proistekli iz postupka medijacije vrlo brzo dostići ovaj nivo usvajanjem i ratifikacijom Singapurske konvencije. Visoki troškovi međunarodne arbitraže i dalje su nedostatak, ali i presuda, koja za jednu stranu predstavlja pobedu, a za drugu gubitak, što će u najvećem broju slučajeva odgovoriti strane od dalje saradnje. Suprotno tome, medijacija, prema preambuli Singapurske konvencije, donosi značajne koristi, poput smanjenja slučajeva kada spor dovodi do raskida komercijalnog odnosa, olakšavanja administracije međunarodnih transakcija od strane komercijalnih stranaka i stvaranja ušteda u vremenu i smanjenje troškova. Veoma je bitno naglasiti da rešavanje spora medijacijom omogućava stranama da održavaju pozitivne odnose, kako bi nastavile ugovorni aranžman ili buduće projekte ili investicije. Ako se ovaj cilj postigne, međunarodna medijacija će nesumnjivo postati žestok konkurent arbitraži. Kako sve više zemalja ratifikuje konvenciju i usvaja zakone o medijaciji, sve veći broj strana će postati svestan koristi od rešavanja svojih sporova medijacijom. Singapurska konvencija, trebalo bi da stvori usaglašeni i efikasan sistem za priznavanje i sprovođenje sporazuma sklopljenih u postupku medijacije koji prevazilaze određene međunarodne trgovinske sporove. Konvencija će dodeliti novi status sporazumima proisteklim iz medijacije, jer pretvara privatni ugovor u instrument koji može da cirkuliše unutar pravno obavezujućeg međunarodnog okvira, što će u konačnom dovesti do popularizacije

⁵² United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation, art. 12.

⁵³ Ibid, art. 13.

rešavanja međunarodnih trgovinskih sporova putem medijacije, ali i u značajnoj meri olakšati međunarodno poslovanje.

Krnjaić Magdalena

A doctoral candidate, the Faculty of Law of the University in Niš

THE UNITED NATIONS CONVENTION ON THE INTERNATIONAL AGREEMENTS OF SOLVING DISPUTES THROUGH MEDIATION

A b s t r a c t

The United Nations Convention on International Agreements resulting from Mediation is significant because it regulates the cross-border enforcement of agreements reached in mediation and seeks to provide a single, effective framework for the recognition and enforcement of these agreements, which resolve international trade disputes. The global importance of this Convention is of a great importance, which is indicated by signing the Convention by three countries with the largest world economy: the USA, China and India. The purpose of this Convention is to promote the enforcement of international agreements arising from mediation, in the same way as the New York Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitrary Decisions facilitates the recognition and enforcement of foreign arbitrary decisions. As the New York Convention regulated the field of enforcement of foreign arbitrary decisions, mediation in this field had a legal void. Such a legal void made cross-border mediation impossible, which the Singapore Convention eliminated. The number of countries signatories is the best indicator of the actual need of the international economy for this type of dispute resolution. Therefore, the topic of this paper will be an overview of the main contents of the Singapore Convention.

Keywords: *mediation, the Singapore Convention, international trade disputes.*

Literatura

1. Claxton M. J. (2019). The Singapore Convention: Mediation in a New York State of Mind. Preuzeto sa: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3416116
2. Chong S., Alexander N. (2019). An implied ground for refusal to enforce iMSAs under the Singapore convention on mediation: The effect of Article 6, Singapore Management University, Institutional Knowledge at Singapore Management University. Preuzeto sa: https://ink.library.smu.edu.sg/sol_research
3. Callejas P. F. (2019). The The Singapore Convention On Mediation: What Everyone Should know About It Universitat de Barcelona, Preuzeto sa: http://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/145141/1/tfm_felipe_pavan_callejas.pdf
4. Directive 2008/52/EC of the European Parliament and of the Council of 21 May 2008 on certain aspects of mediation in civil and commercial matters. Preuzeto sa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32008L0052>
5. Nwoye I. S. (2019). A Review of The United Nations Convention On International Settlement Agreements Resulting From Mediation. Preuzeto sa: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3434885
6. O'Neill J. (2018). The new Singapore Convention: will it be the New York Convention for mediation? Preuzeto sa: <http://disputeresolutionblog.practicallaw.com/the-new-singapore-convention-will-it-be-the-new-york-convention-for-mediation/>
7. Proposal by the Government of the United States of America: Future Work for Working Group II, p. 9, U.N. Doc. A/CN.9/822. Preuzeto sa: <https://undocs.org/en/A/CN.9/822>
8. Rutledge B. P., Larsen M. K. (2019). Singapore Convention Presents an Opportunity for Georgia in Mediation, University of Georgia. Preuzeto sa: https://digitalcommons.law.uga.edu/fac_pm/311/
9. Reed L., (2019). Ultima Thule: Prospects for International Commercial Mediation, NUS Centre for International Law. Preuzeto sa: <http://cil.nus.edu.sg/library/>
10. Schnabel T. (2018). The Singapore Convention on Mediation: A Framework for the Cross-border Recognition and Enforcement of Mediated Settlement. Preuzeto sa: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3239527

11. Strong S. I., (2014). Beyond International Commercial Arbitration? The Promise of International Commercial Mediation, *Washington University Journal of Law and Policy*, Preuzeto sa: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2363149
12. Silvestri E., (2019). The Singapore Convention on Mediated Settlement Agreements: A New String to the bow of International Mediation? Preuzeto sa: <file:///E:/Konvencija%20o%20medijaciji,%20Singapur/2/44558-149863-1-PB.pdf>
13. Стоилева З., Ѓоргиева Д., (2018). Сингапурската Конвенција: нов предизвик во медијацијата, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ Скопје. Preuzeto sa: [file:///C:/Users/Ljubica/Downloads/3301-265-5626-2-10-20191126%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/Ljubica/Downloads/3301-265-5626-2-10-20191126%20(2).pdf)
14. United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation, New York, 2019. Preuzeto sa: https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/singapore_convention_eng.pdf
15. United Nations, Report of the United Nations Commission on International Trade Law, Fifty-first session (25 June–13 July 2018). Preuzeto sa: <https://uncitral.un.org/en/comm/sessions/51>
16. Verbist H., (2018). Instruments on Enforcement of International Commercial Settlement Agreements Resulting from Mediation, Forum for International Conciliation and Arbitration, Brussels